

dr Małgorzata Dąbrowska
Instytut Spraw Publicznych Uniwersytetu Jagiellońskiego

SPOŁECZNE ASPEKTY REWITALIZACJI GMINY MUCHARZ

Streszczenie

Artykuł zawiera propozycję rozwoju lokalnego gminy Mucharz, która dzięki budowie zbiornika retencyjnego w Świnnej Porębie ma szansę stać się atrakcyjnym centrum turystycznym. Należy pomyśleć z wyprzedzeniem o przygotowaniu odpowiedniej infrastruktury tak, aby rozwój regionu przebiegał w sposób harmonijny i otoczenie akwenu stało się przyjazne dla mieszkańców i turystów; kształcenie kadr do obsługi turystycznej powinno stanowić jeden z najważniejszych priorytetów. Władze gminy powinny stymulować lokalną przedsiębiorczość przyczyniającą się do wzrostu dobrobytu (produkty ekologiczne, gospodarstwa agroturystyczne, małe i średnie przedsiębiorstwa). Rewitalizacja ekonomiczna powinna iść w parze z rewitalizacją społeczną.

Słowa kluczowe: rewitalizacja, agroturystyka, produkty ekologiczne, aktywizacja społeczna

Summary

The paper contains the description of Mucharz region before the installation of the dam called "Świnna Poręba" and new possibilities it gave. The traditional agricultural region will be transformed into touristic centre of aquatic sports. Strategic planning helps preparing the local development in the future but some aspects of the implementation are more important than others and must provoke the quick reaction from administration authorities. The preparation of appropriate infrastructure must start from now – potential visitors should be attracted by an interesting offer (both sport and cultural) and staff should be educated. The social revitalization is conditioned before all by the economic development of the region and by the successful collaboration between public and private partners. They cooperate not only in the search for subsidies but at all phases of the project and in the work for common good.

Key words: revitalization, tourism, ecological products, social activation.

Společne aspekty rewitalizacji gminy Mucharz

Gmina Mucharz obejmująca siedem wsi – Jamnik, Jaszczurową, Koziniec, Mucharz, Zagorze, Skawce, Świnną Porębę (pow. 38 km²) posiada naturalny atut,

jakim jest świetne położenie – blisko Krakowa i Śląska (ok. 60 km), przy trasie łączącej Katowice i Zakopane i w bezpośrednim pobliżu planowanego szybkiego połączenia drogą krajową, nową trasą Kraków – Bielsko (tzw. Beskidzka Droga Integracyjna). Mucharz jest usytuowany w pobliżu innych atrakcyjnych turystycznie, ale niedostatecznie wypromowanych miejscowości, jak Lanckorona i Kalwaria Zebrzydowska oraz Wadowic, rodzinnego miasta papieża, które nie stało się niestety miejscem aktywnego wypoczynku i rozrywki.

Budowa zbiornika w Świnnej Porębie to inwestycja, o której konieczności nie trzeba nikogo przekonywać. Zbiornik ma w założeniu pełnić podwójną funkcję – dostarczać wodę dla Śląska i chronić Kraków i przyległe miejscowości przed powodzią, jak również wytwarzać dla regionu prąd (przewidywalna energia odnawialna to aż 14,8 GWh rocznie). Będzie miał powyżej 1 000 ha

Rysunek 1. Zbiornik Świnna Poręba – mapa sytuacyjna

Źródło: Przedsięwzięcie inwestycyjne zbiornik wodny Świnna Poręba na rzece Skawie, opracowanie RZGW, Kraków, lipiec 2005.

powierzchni (przy maksymalnym poziomie wody). Świnna Poręba ma stanowić otwarty akwen, dlatego planuje się wykorzystanie go do celów rekreacyjnych. Jego otoczenie stanowią ogromne przestrzenie leśne ze szlakami turystycznymi; ukształtowanie terenu, czyste powietrze oraz mikroklimat są idealne dla osób uprawiających turystykę pieszą, rowerową i wodną.

Należy zaplanować inwestycje w infrastrukturę ze szczególną troską, tak aby nie zniszczyć charakteru regionu i uniknąć tego, aby okolice zbiornika nie stały się miejscem hałaśliwym, nieprzyjaznym dla mieszkańców. Nieuchronną konsekwencją byłby w tym wypadku *exodus* turystów i tych, którzy kupili działki rekreacyjne. Jak wiadomo, niezwykle trudno jest osiągnąć odpowiednią dynamikę gospodarczą, nie szkodząc zrównoważonemu rozwojowi. Powstaje zasadnicze pytanie – w jaki sposób uniknąć błędów, które towarzyszyły powstaniu pobliskiego zbiornika w Żywcu? Nie można pominąć faktu, iż jego budowa miała miejsce w czasach odległych nie tylko pod względem politycznym, ale także jeśli chodzi o praktykę taktycznych działań towarzyszących powstawaniu infrastruktury. Szczególnie uciążliwą kwestią był brak zabezpieczenia stanu czystości wody. Na terenach wsi, które otaczają zbiornik żywiecki, dopiero teraz wykonuje się kanalizację, korzystając z unijnych środków.

Dla osób decydujących o kształcie zbiornika w Świnnej zapewnienie czystej wody jest priorytetem – okoliczne miejscowości są albo będą wyposażone w najbliższej przyszłości w sieć wodną i kanalizacyjną, a gmina inwestuje duże kwoty pieniędzy w poprawę stanu dróg, przygotowanie poboczy, oświetlenia, planuje renowację centrów największych wsi.

W wypadku planowanego zamierzenia czynnikiem, który niezwykle negatywnie oddziałuje na stworzenie jednorodnego planu rewitalizacji obszaru, jest stale przesuwana data jego oddania do użytku. Niestety, nieregularne przepływy środków¹ zatrzymują rozpoczęte wcześniej działania, co owocuje nieuzasadnionym wzrostem kosztów i rozciągnięciem prac w czasie bez znanej daty finalnego oddania realizacji. Gminie i jej mieszkańcom uniemożliwia to podjęcie inicjatyw gospodarczych i zaplanowanie przyszłości na najbliższe lata. Stan zawieszenia oraz brak jasności w zakresie linii strefy ochronnej sprawiły, iż nie podejmowano znaczących inwestycji w branży turystyczno-hotelarskiej. Problem jest o wiele poważniejszy niż mogłoby się wydawać i dotyczy całego regionu niedostatecznie promowanego, pozbawionego spójnego programu działań zmierzających do rozwoju turystyki. Okazuje się, że nawet tak słabo przygotowana inicjatywa, jak pobliski park atrakcji w Inwałdzie, przyciąga tłumy turystów, gdyż stanowi jedyną ofertę rozrywki w okolicy.

Wspomniana wcześniej sytuacja doprowadziła do upadku dominującej na tym terenie gospodarki rolnej. Przesiedlono liczną grupę ludności zajmującą się dotąd uprawą, wypłacono odszkodowania; nielicznym zaoferowano mieszkania komunalne o wysokim standardzie². Likwidacji uległy gospodarstwa o dużej jak

¹ Budowa zbiornika była finansowana początkowo z NFOS i GW, prace ruszyły intensywnie, gdy zaangażował się w nie także budżet państwa.

² Koszty uzbrojenia terenu poniosło RZGW.

na tamte warunki powierzchni, i chociaż produkcja rolna okazuje się w wielu częściach kraju nieopłacalna, przy wyjaśnionej sytuacji można byłoby zaktywizować produkcję rolną, zwłaszcza tam, gdzie rolnicy stosują metody naturalne. Sugerowanym przez gminę kierunkiem rozwoju miałyby być gospodarstwa ekologiczne, przemawia za tym niewielka powierzchnia gospodarstw indywidualnych – ponad 50% to gospodarstwa o wielkości do 1 ha – (tabela 1).

Tabela 1

Struktura gospodarstw rolnych na terenie gminy Mucharz, 2002 r.

Powierzchnia w (hektarach)	Liczba gospodarstw
do 1 ha włącznie	472
powyżej 1 do mniej niż 2 ha	226
od 2 do mniej niż 5 ha	173
od 5 do mniej niż 7 ha	3
od 7 do mniej niż 10 ha	0
powyżej 10 ha	4
ogółem	881

Źródło: Powszechny Spis Rolny 2002, Gmina Mucharz

Należałoby rozważyć możliwość przetwórstwa na miejscu i stworzenia linii produktów spożywczych wysokiej jakości, najlepiej pod jedną marką. Trzeba jednak wcześniej odpowiednio je wypromować. Właściwy wybór uprawy wydaje się równie istotny jak profesjonalna komercjalizacja – grupa powinna zatrudnić przedstawiciela handlowego i dążyć do podpisania stałych kontraktów.

Gmina sugeruje organizację szkoleń z zakresu prowadzenia gospodarstw ekologicznych oraz z agroturystyki. Powstaje pytanie o sposób prowadzenia ewentualnych kursów, ich odniesienie do praktyki, tak aby pozwoliły one rzeczywiście nabyć umiejętności umożliwiające sprawne prowadzenie gospodarstwa. W ramach partnerstwa można byłoby uruchomić wymianę między zainteresowanymi mieszkańcami gminy a osobami prowadzącymi gospodarstwa agroturystyczne za granicą, po to aby porównać świadczenie usług turystycznych dobrej klasy; można byłoby także uruchomić system staży hotelarskich. Nawiązanie partnerstw z zagranicznymi miastami, stworzenie związków bliźniaczych pozwoliłoby na wymianę z miejscowościami o podobnych uwarunkowaniach geograficznych i zbliżonym typie działalności, w szczególności z tymi, które czerpią dochody z turystyki i są położone nad dużymi, śródlądowymi akwenami wodnymi.

Rejon Mucharza był od lat pięćdziesiątych do siedemdziesiątych ubiegłego wieku popularnym miejscem spędzania wakacji, jednak ze względu na usunięcie linii kolejowej, która dowoziła wczasowiczów bezpośrednio z Krakowa, i budowę zbiornika retencyjnego, te dawne turystyczne miejscowości zostały pozbawione wygodnego, powszechnie dostępnego środka transportu. Świetna

inicjatywa uruchomienia połączenia kolejowego z Krakowa do Wadowic, tzw. pociąg papieski, obsługuje w okresie sezonu letniego jedynie turystów, przede wszystkim ze względu na przesadnie długi czas podróży oraz nieprzystosowanie warunków znajdujących się na trasie stacji kolejowych (brak parkingów, wygodnego dojazdu i połączenia z siecią lokalnego transportu).

Sytuację skomplikował jeszcze bardziej fakt likwidacji wielu zakładów przemysłowych oraz ograniczenie produkcji w jeszcze istniejących. Wiele osób z terenu Mucharza jest zmuszonych dojeżdżać do pracy do Krakowa i na Śląsk, korzystając z oferty busów lub skazywać się na korki. Przeprowadzając niewielkie zmiany w organizacji transportu można byłoby uzyskać lepszy rezultat w dostępności terenu, a co za tym idzie przyciągnąć inwestorów prywatnych oraz spowodować falę migracji ludności skłonnej osiedlić się na tym terenie. Gmina deklaruje zwolnienia podatkowe i różnego rodzaju ulgi dla przedsiębiorców, którzy zdecydują się ulokować w Mucharzu swoje przedsiębiorstwo.

Przy planowaniu przedsięwzięć nie bez znaczenia będzie możliwość skorzystania z taniego transportu kolejowego (planowane przełożenie linii kolejowej w Skawcach). Niezależnie od dynamiki rozwoju prywatnej przedsiębiorczości należałoby rozważyć możliwość pozyskania strategicznego inwestora, którego działalność nie kolidowałaby z charakterem obszaru chronionego, a który zapewniłby większe zatrudnienie w regionie. Ponieważ istnieją na tym terenie dość silne tradycje stolarskie, a także obuwnicze, należy przypuszczać, iż uruchomienie wysoko kwalifikowanej produkcji rzemieślniczej na bazie drewna mogłoby przynieść pozytywne rezultaty. Regionalny Program Operacyjny dla Województwa Małopolskiego – działanie 2.1 „Rozwój i podniesienie konkurencyjności przedsiębiorstw” (bezpośrednie wsparcie inwestycji w MSP) oraz działanie 3.1 „Rozwój infrastruktury turystycznej” (schemat B: Inwestycje w obiekty i infrastrukturę uzdrowską) – dają realne szanse dofinansowania ze środków unijnych.

Mówiąc o rozwoju turystycznym gminy, jednym z najbardziej pożądanym kierunków transformacji, należy na wstępie zauważyć, że osiągnięcie korzyści finansowych z tej branży będzie miało z konieczności charakter sezonowy i że nie można go traktować jako stałego i wyłącznego źródła dochodów dla ludności. Nawet próby przedłużania sezonu poza miesiące letnie oparte na dodatkowych atrakcjach mają ograniczony zasięg. Istotne w tym kontekście jest nie tylko skorzystanie z programów, szczególnie tych dla osób przebywających na długim bezrobociu (zwłaszcza program 50+), funduszy strukturalnych, zwolnień podatkowych. Podobnie jak w wypadku produkcji ekologicznej i organizacji ruchu turystycznego, należałoby pomyśleć o skorzystaniu z usług fachowców, którzy zapewniliby nie tylko reklamę, ale także zbyt towarów.

Można przypuszczać, iż gmina Mucharz nie poniesie wielkiego ryzyka finansowego, uruchamiając na przykład Centrum Edukacji Ekologicznej, które może stanowić cel wycieczek szkolnych (element zawarty w Strategii Rozwoju Gminy Mucharz³), czy też wznosząc obiekt o charakterze pedagogiczno-muzealnym poświęcony energii odnawialnej i wyposażony w sale doświadczalne (moż-

³ Wyjątkowo niskie środki finansowe nań przeznaczone nie pozwalają niestety spodziewać się ambitnego zamierzenia.

na rozważyć jego współfinansowanie przez RDGW). Narzuca się konieczność opracowania informatora obejmującego bazę turystyczno-noclegową, ważne wydarzenia organizowane przez gminę, przygotowania atrakcyjnych stron internetowych⁴, które będą miały linki do małopolskich i do narodowych organizacji turystycznych.

Niezwykle ważnym problemem z ekonomicznego i społecznego punktu widzenia jest aktywizacja zawodowa ludności w różnych grupach wiekowych, tak aby można było wykształcić wykwalifikowane kadry dla turystyki. Co szczególnie trudne, problem bezrobocia w regionie dotyczy przed wszystkim ludzi młodych (18–24 lat) i tych od 45. do 54. roku życia (tabela 2).

Tabela 2

Struktura bezrobocia w gminach powiatu wadowickiego – wiek, stan na 31 grudnia 2007 r.

	Wiek					
	18–24	25–34	35–44	45–54	55–59	60–64 lata
Powiat wadowicki	1078	1250	1063	1314	362	53
Andrychów	344	447	417	488	110	16
Brzeźnica	63	62	45	72	14	4
Kalwaria Zebrzydowska	93	111	85	149	65	10
Lanckorona	38	24	22	37	9	3
Mucharz	35	39	35	47	15	2
Spytkowice	74	67	64	75	16	2
Stryków	36	46	37	55	8	0
Tomice	50	46	42	39	13	1
Wadowice	245	333	260	295	89	13
Wieprz	100	75	56	57	23	2

Źródło: opracowanie Gminy Mucharz na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Wadowicach w: *Strategia rozwoju gminy Mucharz na lata 2008–2015*.

W odniesieniu do tych ostatnich cenną inicjatywą byłoby stworzenie szeroko pojętego klubu seniora z programem aktywizacji, wyjazdami, na przykład kursy gastronomiczne w zakresie potraw regionalnych, staże dające kwalifikacje do obsługi ruchu turystycznego, praca przy przystaniach wodnych, wypożyczanie sprzętu wodnego itp. Konieczne będzie wykształcenie fachowców do obsługi bazy turystycznej.

Wskazane byłoby stworzenie dla młodzieży możliwości zdobycia specjalności przydatnej w danym regionie, w zakresie ratownictwa, profesjonalnego grillowania, sprzątnięcia, obsługi technicznej nieruchomości, ochrony mienia, przy-

⁴ W tej chwili gmina Mucharz ma czytelne, dobrze skonstruowane strony, z czasem będzie je można poszerzyć o promocję atrakcji turystycznych regionu.

gotowania do prowadzenia zajęć z grupami w takich domenach, jak narciarstwo biegowe, rowery górskie, nauka jazdy konnej dla dorosłych, dzieci, hipoterapia. Odbycie stażu przez osoby bezrobotne mogłoby być związane z niewielkim wynagrodzeniem. Należałoby też rozważyć możliwość kształcenia wyższych kadr dla turystyki w dużych ośrodkach akademickich, przy czym otrzymanie stypendium powinno się wiązać później z kilkuletnim obowiązkiem pracy na terenie zbiornika.

Gmina powinna inicjować zajęcia o charakterze integracyjnym, tak aby dla wszystkich grup wiekowych zapewnione były odpowiednie warunki życia; wiele z tych działań mogłoby być cedowane na organizacje non profit, a zaplecze, bazę stanowić miałyby istniejące domy kultury, remizy oraz świetlice szkolne. Argumentem przemawiającym za decyzją pozostania w Mucharzu lub osiedlenia się na tym terenie powinny być przyjazne struktury uruchomione przez gminę. Otoczenie ma stać się komfortowe i przyjazne, istotna będzie możliwość skorzystania z pomocy medycznej na wysokim poziomie. Dla młodych rodzin należałoby przewidzieć dobrze funkcjonujące przedszkole (obecnie prowadzone przez siostry zakonne), bezpieczne, monitorowane place zabaw, zajęcia pod nadzorem instruktorów, świetlicę w szkole (należy wziąć pod uwagę potrzeby rodziców pracujących poza miejscem zamieszkania).

Podział kompetencji między gminami leżącymi wokół zbiornika a ODGW budzi wątpliwości; nawet jeśli całość terenów została odkupiona przez regionalny zarząd RZGW, nie powinno to oznaczać, że ta instytucja ma monopol na zarządzanie akwenem. Powstaje pytanie, czy wpływy w podatków lokalnych powinny być jedynym źródłem dochodu dla gminy. Należałoby lobbować za tym, aby decyzje rządowe umożliwiły osiągnięcie chociaż części przychodów z produkcji energii elektrycznej. Można byłoby rozważyć także zaferowanie mieszkańcom, a także zakładom przemysłowym, które stworzą swą siedzibę w okolicy, niższych cen prądu, stawek preferencyjnych, które będą mogły przyciągnąć inwestorów. RZGW ma obowiązek podjęcia pewnych inwestycji mających charakter odszkodowawczy, na przykład przywrócenia infrastruktury znajdującej się wcześniej na terenach zajmowanych przez zbiornik. Negocjowana jest odbudowa zniszczonej sieci dróg gminnych i to nie tylko tych największych. Na skutek modyfikacji obszaru, spowodowanej powstaniem zbiornika wiele ścieżek prowadzących do parcel zostało zlikwidowanych. Planowana jest też budowa nowego stadionu w Skawcach, w miejsce poprzednio funkcjonujących obiektów sportowych.

Trudno mówić o działaniach zmierzających do aktywizacji gminy bez odpowiednich środków – inaczej planowane są prace w oparciu o stały budżet, inaczej przedstawia się sytuacja, gdy pieniądze na konkretne działania przychodzą nieregularnie i są przydzielane na zasadzie uznaniowej przez władze województwa. Nie określono również, z jakich programów europejskich będzie można korzystać, by nadać pracom na tym polu oczekiwany dynamizm. Wreszcie, czy i w jakim zakresie jednostka będzie mogła zapewnić udział własny, niezbędny do realizacji programu, sięgający w pewnych przypadkach trzydziestu, a nawet pięćdziesięciu procent. W planach rozwoju gminy, które zawierają wiele słusznych decyzji strategicznych, pojawia się, wiele niejasności co do sposobu

finansowania ustalonych priorytetów, nie ma gwarancji udziału władz samorządowych w realizacji projektowanych zadań.

Na podstawie planu zagospodarowania przestrzennego terenom zgrupowanym wokół zbiornika nadano przeznaczenie, są to: odpowiednia zabudowa mieszkalna, usługi turystyczne, obszary rolnicze. Plan został przegłosowany, a następnie z powodów ekonomicznych (eksploatacja pobliskiego kamieniołomu) przesunięty i miał zostać ostatecznie zatwierdzony za początku 2010 roku. Ustalono dopuszczalną wysokość zabudowy – półtorej kondygnacji, przy ograniczeniu wielkości działki – tak aby uniknąć chaotycznej zabudowy. To jednak dość ogólne wytyczne – należałoby współpracować z ekspertami, którzy uszczegółowiliby plan urbanistyczny dla regionu w celu zapewnienia ład przestrzennego i estetyki zabudowy. Można rozważyć możliwość dofinansowania tych inwestycji budowlanych, które będą wykonane zgodnie z ustalonymi wcześniej wzorcami, odwołującymi się do budownictwa regionalnego bądź innego spójnego stylu, określonego przez nadzór architektoniczny w porozumieniu z władzami gminy.

W moim odczuciu należałoby już teraz pomyśleć o właściwym rozdysponowaniu powierzchni wokół zbiornika, planując zaplecze tras turystycznych – lepiej bowiem nie dopuścić do sytuacji, gdy w jednym miejscu będzie usytuowane obok siebie kilka lokali gastronomicznych, w dodatku o podobnym profilu, a gdzie indziej zabraknie ich całkowicie na przestrzeni kilku kilometrów. Na etapie planowania należy uwzględnić place zabaw dla dzieci, obiekty sportowe, w szczególności kryty basen, korty tenisowe, może i pole golfowe, ewentualnie wielofunkcyjną halę. Budowa sieci ścieżek rowerowych, tras do jazdy konnej powinna być realizowana natychmiast przy wsparciu ze środków unijnych przeznaczonych na te właśnie cele. Należałoby próbować, budować koncepcje hotelarstwa danej gminy, a nie skazywać się wyłącznie na nieskoordynowane działania podjęte przez prywatnych przedsiębiorców; istotne jest zachowanie granicy pomiędzy ingerencją a właściwie rozumianym doradztwem inwestycyjnym. Inicjatywy warto podejmować jak najszybciej, a nie od 2012 roku, jak podaje *Strategia rozwoju gminy* – miejscowości przylegające do zbiornika muszą już teraz zabiegać o to, żeby zaistnieć w świadomości potencjalnych turystów jako atrakcyjne miejsca do aktywnego wypoczynku; trzeba działać z wyprzedzeniem.

Jak na razie, pod względem atrakcji turystycznych nie można korzystać nadmiernie z okolicznych zabytków, podobnie jak z bazy turystycznej, niezwykle ograniczonej, o raczej niskim poziomie – szansę stanowi hotel (rewitalizowany dawny młyn) przy trasie przelotowej Katowice – Zakopane. Przyciągnąć turystów mogą również organizowane cyklicznie atrakcje sportowe czy imprezy kulturalne, a także dobra baza do uprawiania sportu.

Mucharz ma imponującą przeszłość (w 1530 roku podlegały mu parafie w Wadowicach, Zakrzewie i Suchej Beskidzkiej), trudno jednak, poza XIX-wiecznym kościołem parafialnym, powołać się na zabytki mogące stanowić inspirację do stworzenia placówki kulturalnej opartej na lokalnym dziedzictwie kulturowym. Oczywiście zawsze można stworzyć „coś z niczego” – instytucję, którą zrodzi się z innowacyjnej idei, nietypowego pomysłu. Opracowanie koncepcji wymaga zaangażowania sporych środków i zgody co do jego realizacji.

Bardziej uzasadnione byłoby powołanie do życia organizmu opartego na wymianie artystycznej, również międzynarodowej. Wspomniane wcześniej Centrum Edukacji Ekologicznej i Muzeum Techniki stanowiłyby komplementarne instytucje składające się na markę „Mucharz”.

Do opracowania możliwego do wejścia w życie planu rozwoju regionalnego należy zlecić przeprowadzenie szczegółowych badań dotyczących takich kwestii, jak:

- obecny stan środowiska naturalnego,
- jakość wód,
- zebranie informacji na temat rózny wiatrów dla ewentualnych inicjatyw produkcji wiatrowej energii elektrycznej,
- zarybianie przyszłego zbiornika i późniejsza gospodarka w tym zakresie,
- strategia rozwoju szybkiej komunikacji pomiędzy Krakowem i Śląskiem,
- optymalna wielkość zaplecza hotelowo-turystycznego, bazy gastronomicznej,
- zdefiniowanie potrzeb i oczekiwań potencjalnych turystów w zakresie bazy rekreacyjnej (kajaki, rowery wodne, rowery górskie, konie, korty tenisowe, pole golfowe, squash, hala sportowa, zespół basenowy (ewentualnie aquapark), tor do jazdy motocrossowej, do jazdy terenowej, paintball, paralotniarstwo),
- wskazanie optymalnej lokalizacji dla wyżej wymienionych inicjatyw oraz określonych niezbędnych nakładów na ich realizację,
- wytypowanie imprez sportowych lub kulturalnych o skali krajowej lub międzynarodowej, które w okresie sezonu oraz po nim będą przyciągały szeroką rzeszę turystów i zainteresowanych, a które przyczynią się do podniesienia rangi i znaczenia regionu,
- uzupełnienie opracowanej przez gminę analizy słabych i mocnych stron, szans i zagrożeń, po to aby dokonać kompletnej diagnozy układu lokalnego,
- opracowanie scenariuszy rozwoju gminy po wcześniejszym podaniu metryk projektów zadań strategicznych.

Wyniki badań będą ogromnym aportem ze strony lokalnych władz samorządowych dla potencjalnych inwestorów i znacznie skrócą proces przygotowania i analizy potencjalnych inwestycji. Możliwość skorzystania z profesjonalnych badań sfinansowanych ze środków pozyskanych przez gminę Mucharz będzie miała decydujący wpływ na uzyskanie przez przedsiębiorców wsparcia finansowego bądź to z kredytu bankowego, bądź ze środków pochodzących z programów unijnych.

Władze gminy stworzyły komórkę zajmującą się pozyskiwaniem środków pomocowych, która stanowi świetne zaplecze konsultacyjno-doradcze. Informacje na temat preferencyjnych linii kredytowych wspierających rozwój przedsiębiorczości na obszarach wiejskich, linii kredytowej Agencji Własności Rolnej Skarbu Państwa, nisko oprocentowanych pożyczek z Funduszu Pracy na zorganizowanie dodatkowego zatrudnienia, różnych rodzajów szkoleń. Wszystkie opracowania i analizy powinny pozostawać do dyspozycji wspomnianego działu i stanowić

podstawę jego dalszego działania, a powinny być koordynowane przez organ samorządowy. Bez spójnych, podjętych wspólnie działań trudno mówić o prawdziwej aktywizacji regionalnej, która powinna być celem rewitalizacji. Ta ostatnia winna być rezultatem świadomych, konsekwentnych działań prowadzonych krok po kroku. Obok linii rozwoju, które są słuszne, należy wskazać te przeznaczone do bezpośredniej, natychmiastowej realizacji ze względu na ich priorytetowe znaczenie – na przykład bardzo ważnym elementem decyzji przy wyborze tej lokalizacji dla firm może być dostęp do szerokopasmowego internetu, szybkie połączenie kolejowe z dużymi aglomeracjami itd.

Priorytety dla rozwoju gminy mogą znacząco odbiegać od tych, które uchodzą za najważniejsze dla stałych mieszkańców. Jak podkreślono w „Strategii rozwoju gminy na lata 2008–2015”, niezbędna jest konsultacja społeczna, nie zapewnią jej działające na miejscu stowarzyszenia, raczej mało aktywne, jeśli chodzi o propozycje zmian i integrowanie społeczności lokalnej⁵. Można odnieść wrażenie, iż inicjatywa w tym zakresie należy przede wszystkim do gminy, która, przez podniesienie poziomu życia mieszkańców, stworzenie odpowiednich warunków do osiedlania się nowych fal ludności, podjęcie działań zapobiegających bezrobociu i sprzyjających ożywieniu gospodarczemu regionu, stworzy korzystny klimat, właściwą platformę do wymiany myśli. Strategia musi stanowić pakiet, obejmować konkretne rozwiązania, plany realizacji.

Pełne wykorzystanie szans wszystkich zaangażowanych podmiotów może nastąpić wyłącznie w wyniku kooperacji pomiędzy pełnoprawnymi partnerami. Dopiero wtedy będzie można mówić o stworzeniu marki „Mucharz” i podjąć działania prowadzące do promocji regionu. Rewitalizacja ekonomiczna warunkuje bowiem rewitalizację w sferze społecznej.

Pragnę złożyć podziękowania za udostępnienie materiałów i pomoc panu Stanisławowi Wądołnemu, Wójtowi Gminy Mucharz, panu Jerzemu Wojsowi, Kierownikowi Referatu do spraw Gospodarki Przestrzennej i Obrony Cywilnej, pani Teresie Chmielarz-Bryndzy (samodzielne Stanowisko do spraw Pozyskiwania Funduszy Unijnych i Krajowych oraz Promocji Gminy).

⁵ Najsilniejszą organizacją na tym terenie jest stowarzyszenie „Gościniec” obejmujące również Stryśzów i Lanckoronę, realizujące program Leader plus.